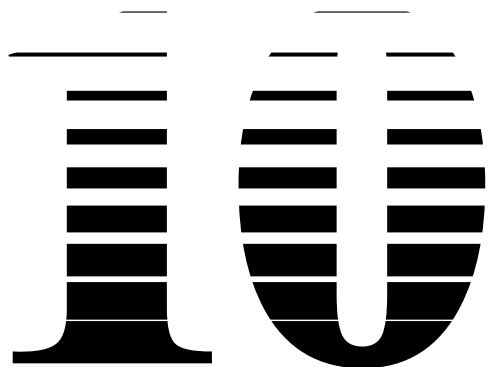

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

LET / YEARS
magazínu

DOTEKY

1994 - 2004

Mimořádná příloha ke 40. číslu

První číslo Doteků vyšlo koncem roku 1994 a tak právě nyní slaví Váš oblíbený časopis 10 let svého trvání. Tento čtvrtletník byl prvním bulletinem pro hluchoslepé a je dosud jediným periodikem v českých zemích, hájícím zájmy a práva osob se souběžným postižením sluchu i zraku.

Ještě před deseti lety byly u nás k dispozici pouze časopisy, určené pro osoby s jednou smyslovou vadou – tj. buď pro nevidomé a slabozraké, anebo pro neslyšící a nedoslýchavé. Nejstarším časopisem pro zrakově handicapované na území ČR je ZORA, vycházející nepřetržitě od roku 1917, která dnes má i řadu zábavných a profesních příloh, a to většinou v Braillově slepeckém písmu, ve zvukové verzi na kazetách a v posledních letech také v elektronické podobě na PC. Pro sluchově postižené je v současnosti určeno několik časopisů, z nichž pro ně nejdéle vychází speciální měsíčník GONG, založený roku 1972.

Již od vzniku organizace LORM – Společnosti pro hluchoslepé v roce 1991 bylo více než zřejmé, že takto postiženým lidem v naší vlasti chybí vlastní časopis, ačkoliv v mnoha vyspělých zemích světa tyto bulletiny existují už několik desetiletí. Zvláště v USA a v zemích západní Evropy mají za úkol pomáhat a zlepšit informovanost hluchoslepých lidí právě speciální tiskoviny, které jim umožňují zapojit se do společnosti zdravých lidí a překonávat komunikační bariéry.

Hlavní součástí této mimořádné přílohy k 10. výročí Doteků jsou fakta o krátké historii a vývoji tohoto časopisu. Dále v ní najdete ohlasy čtenářů a výsledky malé ankety k vybraným rubrikám v tomto bulletinu, kterou vyplňovali hluchoslepi čtenáři na letošních edukačních (výchovně vzdělávacích) pobytech LORMu nebo korespondenčně přímo šéfredaktorovi Doteků.

JAK SE VYVÍJELY DOTEKY

V červenci 1994 mi tehdejší úřadující ředitel PhDr. Jan Jakeš, který v té době zastával i funkci předsedy LORMu, nabídl práci na bulletinu pro hluchoslepé v ČR. Nabídku práce redaktora jsem po vyřízení všech nezbytných organizačních záležitostí přijal.

Na psychorehabilitačním pobytu v září téhož roku na chatě U profesora v Kunčicích u Starého Města pod Sněžníkem jsem hluchoslepým účastníkům tohoto pobytu podal návrh na název nově vznikajícího bulletinu. S velkou převahou prošel můj návrh názvu DOTEKY. Tak se zrodil časopis, který si časem získal velkou oblibu, zejména mezi hluchoslepými čtenáři, pro něž je zdrojem cenných informací o životě hluchoslepých lidí z domova i ze světa. V případech absolutní ztráty sluchu i zraku zároveň je vedle čichu a chuti nejdůležitějším smyslem u hluchoslepých jedinců hmat. Bez zvuků a světla jsou právě doteky rukou, případně jinými částmi těla, pro takto postižené osoby často jedinou spojnici s okolním světem, od čehož je odvozen i název našeho časopisu.

Zdeněk Sedláček

Vývoj Doteků a změny uspořádání rubrik:

DOTEKY č. 1 (zima 1994)

měly rozsah 8 stran a vyšly pouze v běžném černotisku. Teprve od čísla 2 kromě zvětšeného černotisku vycházejí také v Braillově slepeckém písmu pro nevidomé klienty LORMu.

DOTEKY č. 2 – 6 (jaro 1995 - jaro 1996) – skladba:

V tomto období se složení rubrik občas obměňovalo, většinou však Doteky vycházely v této podobě:

Pravidelné rubriky:

ZPRÁVY - vycházejí od č. 1:

zprávy a reportáže z psychorehabilitačních pobytů, o činnosti klubů LORMu (v průběhu roku 1995 byla klubová čin-

nost navíc obohacena o sportovní aktivity – vodní turistika, plavání, hippoterapie, a to pod vedením Vladimíra Doného), o životě významných hluchoslepých osobnostech z českých dějin (Pavol Jozef Šafárik v č. 5, Jaroslav Ježek v č. 6).

PORADNA – od č. 1:

převážně sociálně-právní poradenství a informace o kompenzačních a rehabilitačních pomůckách, zařazeny byly také zprávy ze Všeobecné zdravotní pojišťovny (v č. 10).

OTÁZKY – ODPOVĚDI - od č. 1:

výhradně o využití kompenzačních a rehabilitačních pomůcek, otázky o zdraví a společenském chování.

DOPISY – od č. 1:

příspěvky a ohlasy čtenářů

ZE SVĚTA – od č. 1:

zahraniční zprávy a zajímavosti z kultury, vědy a techniky, seriál o hluchoslepých osobnostech – Laura Bridgmanová (USA) v č. 3, Helena Kellerová (USA) v č. 4 a Eugenio Malossi (Itálie) v č. 5.

ZÁLIBY (HOBBY) – od č. 1:

zájmová činnost hluchoslepých klientů LORMu (Jaroslava Kolářová v č. 2, Jan Kessner v č. 3 a Miroslava Koláčková v č. 5). Tento původní záměr ztroskotal na nezájmu čtenářů podělit se s ostatními o své koníčky a zájmy. Od čísla 4 ji proto velmi úspěšně nahradil seriál o léčivých a aromatických rostlinách, který se těší nebyvalému zájmu dodnes.

Poznámka:

V čísle 3 vyšly verše a krátký článek o životě a zálibách Jitky Menclové, byly však zařazeny na straně 2.

INFORMACE – od č. 4:

různé zprávy z domova, drobné rady se zdravotní tematikou, sdělení klientů LORMu, informace z jiných organizací a střípky z oblasti kultury, vědy a techniky.

VYZNÁNÍ – od č. 6:

verše hluchoslepých autorů (klientů a členů LORMu) – vycházely v číslech 6 – 25.

Občasné rubriky:

ÚVODNÍ SLOVO – jen v č. 1:
představení prvního čísla Doteků.

RECEPTY – v této době jen v č. 3 a 5
osvědčené kuchařské recepty

SLOVNÍČEK – v č. 1 – 4:

vysvětlení cizích a méně užívaných slov – pro zdlouhavou práci při jejich vyhledávání ukončeno číslem 4.

SDĚLENÍ – od č. 1:

drobné zprávy a střípky z LORMu.

VZKAZY – od č. 4:

drobné vzkazy od čtenářů, v č. 6 a 7 byly zařazeny také zprávy o kompenzačních pomůckách.

SEZNÁMENÍ – DOPISOVÁNÍ – od č. 3:

bezplatná inzerce

- Články bez zařazení a označení:

Povídka Michala Vondráčka v č. 2

Verše hluchoslepých autorů v č. 3 a 4.

DOTEKY č. 7 – 14 (léto 1996 – jaro 1998):

Od čísla 6 se zásluhou asistentky LORMu ing. Marcely Koudelové úroveň Doteků podstatně zlepšila. Na základě žádostí několika klientů LORMu vycházejí od čísla 9 také ve zvukové verzi na kazetách. Této iniciativy se ujal ředitel Vyšší odborné školy pedagogické v Litomyšli Mgr. Josef Dobiašovský. Studenti zmíněné školy ochotně Doteky na kazety namlouvali. Skladba jednotlivých rubrik se již ustálila na tomto složení:

Pravidelné rubriky

VYZNÁNÍ

SLOVO PŘEDSEDY (PhDr. Jan Jakeš)

ZPRÁVY

obdobně jako v číslech 2 – 6, z významných hluchoslepých osobností českých dějin však byli zařazeni pouze dva muži. Prvním z nich byl básník a filozof Hieronymus Lorm, po němž nese název naše organizace, a to několikrát od vzniku Doteků, nejvíce v čísle 13, které bylo věnováno hlavně jeho nelehkému životnímu osudu a aktivní politické i literární čin-

nosti. Druhým a zároveň posledním ze slavných mužů byl dnes již téměř neznámý lékař, malíř a spisovatel Josef Heřman Gallaš, zařazený do čísla 14.

PORADNA

OTÁZKY – ODPOVĚDI

DOPISY

ZE SVĚTA

zahraniční zajímavosti z oblasti vědy, techniky, školství a kultury, dále informace o životě hluchoslepých osobností – Bertha Galleronová (Francie) v č. 10, Olga Skorochodová (Rusko/Ukrajina) v č. 12, Johann Arpagaus (Švýcarsko) v č. 13 a Marie Terezie Müllerová (Švýcarsko) v č. 18.

ZÁLIBY (HOBBY)

INFORMACE

Občasné rubriky:

SDĚLENÍ, VZKAZY, SEZNÁMENÍ-DOPISOVÁNÍ

DOTEKY č. 15 – 25 (léto 1998 – zima 2000):

Na návrh člena výkonné rady LORMu Michala Vondráčka jsem byl dne 14. února 1998 jmenován šéfredaktorem Doteků. Od čísla 15 pravidelně vychází **SLOVO ŠÉFREDAKTORA**, k němuž bylo z důvodů organizačních změn v LORMu do čísel 16 a 25 rovněž zařazeno i **SLOVO ŘEDITELKY** (Ota Pačesová). Pravidelnou součástí Doteků se od čísla 16 staly **RECEPTY**, které si získaly značnou oblibu, zvláště mezi ženami-kuchařkami. Po smrti ředitele VOŠPg v Litomyšli Mgr. J. Dobiašovského se roku 1999 zpracovávání Doteků na kazetách od čísla 24 ujali pracovníci Knihovny a tiskárny pro nevidomé v Praze 1, Ve Smečkách 15. Do rubriky ZPRÁVY byly vedle tradičních zpráv a reportáží o veškerém dění v LORMu aktuálně vloženy také dva články o životě tehdejších členek výkonné rady – Dobroslavy Novákové (v č. 17) a Marty Karáskové (v č. 20). Od čísla 25 pravidelně vycházejí také **ŘÁDKY PRO SENIORY**, určené nejen pro dříve narozené čtenáře Doteků. V samém závěru tohoto období kvůli nedostatku vhodných příspěvků přestaly číslem 25 vycházet OTÁZKY – ODPOVĚDI, jinak v této době skladba tohoto časopisu zůstala v podstatě ještě zachována – viz DOTEKY č. 7 – 14.

DOTEKY č. 26 – 39 (jaro 2001 – léto 2004):

Počínaje číslem 26 již došlo k dosti výrazným změnám ve skladbě Doteků. Místo dosavadního VYZNÁNÍ se ustálil název rubriky **VERŠE**. Do této úvodní rubriky jsou kromě básní od hluchoslepých autorů z řad klientů LORMu občas zařazeny i ukázky děl českých nebo zahraničních básníků. Na žádost hluchoslepeho čtenáře L. Berkyho byla zařazena rubrika **ZDRAVÍ**, kterou si poměrně rychle oblíbila i většina ostatních čtenářů. Číslem 26 skončila občasná rubrika SDĚLENÍ, a to proto, že se přísun drobných zpráviček z LORMu prakticky zastavil. Kromě stále oblíbeného seriálu o léčivých a aromatických rostlinách byla rubrika ZÁLIBY (HOBBY) rozšířena o další dvě podrubriky – Z literární činnosti hluchoslepých Lormáků (od č. 33) a později i o Pověsti z našich krajů (od č. 35). Ostatní rubriky byly v tomto období zachovány i nadále, i když jejich pořadí ve skladbě Doteků bylo již značně pozměněno. Začínají se ozývat i hluchoslepi senioři, kteří přispívají do rubriky ŘÁDKY PRO SENIORY svými letitými zkušenostmi s nelehkým osudem a životními moudrostmi, za což si zaslouží především velký obdiv a uznání. Do čísel 38 a 39 byla navíc vložena **PSYCHOLOGICKÁ PORADNA**, a z tohoto důvodu dosavadní PORADNA dostala název **PRÁVNICKÁ PORADNA**. Vedle občasné seznamovací rubriky **SEZNÁMENÍ – DOPISOVÁNÍ** byla součástí Doteků také **INZERCE** (v č. 25, 31 a 37). Do rubriky VZKAZY byly od čísla 36 zařazeny i **Vzkazy moudrých**, které obsahovaly moudrá slova i citáty od významných osobností světové literatury.

V roce 2001 vyšla jako součást čísla 28 i **MIMOŘÁDNÁ PŘÍLOHA** k desátému výročí LORMu, kde jsme se podrobně věnovali historii naší organizace.

Zdeněk Sedláček

Na tvorbě Doteků se podíleli:

Za LORM – Společnost pro hluchoslepé

- Zdeněk Sedláček - č. 1 až 14 redaktor, od č. 15 šéfredaktor
- Redakční rada: Hana Dusová a Michal Vondráček - č. 2 až 14 (ustanovena dne 29. 12. 1994, činnost ukončila dne 14. 2. 1998)
- PhDr. Jan Jakeš – č. 1 až 14 (asistentky Jana Šimůnková, č. 6 až 11 také ing. Marcela Koudelová)
- Ota Pačesová – č. 15 a 16
- Mgr. Jaroslava Jesenská – č. 17 až 24 (asistenti Jana Šimůnková, Lukáš Zeman a Petra Zimermanová)
- Petra Zimermanová – č. 25 - 39 (korektury Hana Dvořáková, Jitka Hlaváčová)

Grafická úprava černotiskové verze:

Michal Vondráček – č.1 až 39

Sazba v černotisku:

- Firma Adalbert č. 1 (jen běžný černotisk na náklady LORMu), č. 2 až 5 (zvětšený černotisk) – zároveň byly zčásti i sponzorovány
- Firma Fastr typo-tisk – č. 6 až 39

Sazba v Braillově slepeckém písmu:

- Firma Lumen (p. Nebeský) – č. 2 až 4
- Firma Brailcomp, o. p. s. (Jan Buchal) - č. 5 až 16
- Slepecká tiskárna – č. 17 až 23, Knihovna a tiskárna pro nevidomé – č. 24 až 39

Zvukové nahrávky na kazetách:

- Vyšší odborná škola pedagogická v Litomyšli (distributoři Mgr. Josef Dobiašovský – č. 9 až 22 a Matěj Šefrna – č. 23)
- Knihovna a tiskárna pro nevidomé (distributoři p. Roule – č. 24, 25 a p. Ajm – č. 26 až 39)

Sponzoři Doteků:

DOTEKY č. 1 až 7, č. 9 – Česká námořní plavba, a. s.

DOTEKY č. 8 – Plzeňský Prazdroj, a. s.

DOTEKY č. 10 až 32 – sponzor neuveden, sponzorováno většinou drobnými dárci

DOTEKY č. 33 až 36 – LFP TRADING, s. r. o.

DOTEKY č. 37 – sponzor neuveden

DOTEKY č. 38 a 39 – Nadační fond Českého rozhlasu a Česká rada humanitárních organizací

CO MI DOTEKY DÁVAJÍ?

Doteky jsou mi oporou

Před mnoha lety jsem ztratil zrak. Našli mne nevidomí přátelé, naučili bodové písmo a já byl po několika měsících schopen si číst články ve slepeckých časopisech. Tenkrát ještě nebyly k dispozici zvukové knihy. Časem jsem poznal, že slepota není nepřekonatelnou překážkou. Pak konečně začaly vycházet i zvukové knihy. Měl jsem do té doby dobrý sluch. Nikdy jsem neměl možnost přečíst tolik knih. Pozvolna jsem musel zesilovat přehrávač. Poznal jsem, že i sluch mne opouští. Já, bývalý skaut, bych měl být připraven na další překážky. Dovídám se o LORMu, dotekové abecedě, ale především o Dotecích. Ano, i tady se mohu zdokonalovat nejen ve čtení bodového písma, ale i v jiných, pro mne už trochu známých dovednostech. Stávám se čtenářem Doteků. Čtu tady například o rychlém vývoji stále dokonalejších sluchadel. Jsou tu poznatky dopisovatelů. Už nepíší tak často o bolestech hlavy při používání sluchadel. Naopak, ti, co dodnes neslyšeli téměř nic, mohou vést dialog s kýmkoliv. Prostřednictvím Doteků znám adresy různých lékařů i opraven. Doteky mi dodaly recept na lahodný čaj, který teď při psaní popíjím. V rubrice ŘÁDKY PRO SENIORY si připomenu svůj věk, ale vždy zjistím, že ještě zdaleka vše nevím. Mí přátelé se zúčastňují rekondičních pobytů i schůzek v oblastních střediscích. Tak se v Dotecích z jejich příspěvků dovídám téměř o všem, čeho jsem se nemohl zúčastnit. Ale víte, co nejvíc v Dotecích hledám? Podpisy autora každého příspěvku. Moc zahřeje u srdce, že některé osobně znám. Prst potom jezdí po bodech a jako bych je poslouchal tady doma. Jsou to články psané někým, kdo prošel podobnou seznamovací cestou bez sluchu a vidění, která mne také nejspíš bude brzy doprovázet.

Vy v Dotecích, posílejte nám, čtenářům, co nejvíc poznatků. Hluchoslepí přátelé, nešetřete pichtáky, počítače nebo kancelářské psací stroje, a uchte nás vše, co jste se pro snesitelný život museli pracně naučit.

Pošťáci, noste nám nejméně dalších deset let Doteky, jistotu, že nejsme sami.

Všem tvůrcům našeho časopisu hodně sil a vůle přeje
Váš žák

Viktor Sedlář

Časopis Doteky odebírám třetím rokem, čtu ho v Braillově písmu. Těším se na každé nové číslo. Dozvím se v něm hodně nového a poučného. Mou nejoblíbenější rubrikou je seriál o léčivých a aromatických bylinkách, ráda se o nich poučím. Dále čtu také pověsti, při jejich četbě se někdy trochu bojím a pracuje naplno moje fantazie. S oblibou si rovněž přečtu Řádky pro seniory, literární tvorbu hluchoslepých Lormáků (J. Navarová má vždy hezké krátké povídky a příběhy ze života) a zprávy ze světa, ty mne pobaví a někdy i rozesmějí. Uvítala jsem novou poradnu psycholožky Mgr. Zurinkové, která nám jistě poradí, jak řešit problémy, jenž přináší naše postižení sluchu i zraku. V Dotecích by mohlo být více zpráv o činnosti a aktivitách všech klubů LORMu. Rovněž bych chtěla například nějaké recepty na zdravou výživu – zeleninová jídla, dobré pomazánky apod.

Jaroslava Žáková, Jiřetín pod Bukovou

Co pro mne znamenají Doteky? V roce 1994, dva roky po mém vstupu do LORMu, se začal tvořit tento čtvrtletník. Co to bylo za starosti, práce a obětavosti, aby mohl vzniknout v současnosti mezi hluchoslepými čtenáři oblíbený časopis. Jen hrstka nadšených lidí v LORMu stanovila podmínky, aby podle tehdejších možností mohly vzniknout Doteky. Hlavním cílem ke zrodu tohoto bulletinu bylo informovat klienty LORMu o veškerém dění v této organizaci a hájit zájmy, práva i jiné aktivity hluchoslepých lidí v ČR.

Dnešní časopis je mnohem pestřejší, hodnotnější a zaměřený na naši problematiku. Pro mne znamená především příležitost znovu si na stránkách Doteků v jednotlivých článkách obnovit vzpomínky na rekondiční pobyty a setkání s hluchoslepými přáteli. Vždyť to jsou v pravém slova smyslu právě doteky, které nám hluchoslepým umožňují spojení s okolním světem. Čtu hlavně rozumná i poučná slova jeho šéfredaktora, rady o bylinkách, pověsti z našich krajů i vtipné příběhy Jarušky Navarové. Hodnotné jsou i kuchařské recepty, například od hluchoslepých manželů Blanky a Ladislava Berkyových. V Dotekách je celý kaleidoskop zpráv, rad a informací z domova i ze světa. Pro mne jsou Doteky plně vyhovujícím bulletinem, dokonce mi usnadňuje i komunikaci se zdravými lidmi. Stává se mi, že přijde den, kdy se cítím na tomto světě zbytečná a sama. V těchto chvílích

je dobré sáhnout po dobrém příteli – našem milém časopisu Doteky. Jejich stránky mi vždy přiblíží přátele z rekondic, a slova o nich mne potěší i zahřejí.

Marie Řeháková

Doteky vnímám jako zdroj zábavy a poučení. Především sleduji, jak se baví a jakým způsobem tráví svůj volný čas hluchoslepí klienti LORMu. Dále mne zajímá, jak žijí lidé s postižením sluchu i zraku. Je to velmi pěkný časopis, který každému z nás Lormáků přináší něco zajímavého.

Miluše Kvašová, Přerov

VÝSLEDKY ANKETY K 10. VÝROČÍ DOTEKŮ:

Hlavním cílem této ankety bylo zjistit a ověřit zájem čtenářů o tento bulletin, hájící specifické potřeby a různé aktivity hluchoslepých osob v naší společnosti. Ankety, zaměřené na vybrané rubriky Doteků, se anonymně zúčastnilo celkem 29 čtenářů převážně na letošních rekondičních pobytech s těmito výsledky:

rubrika – čte	a) pravidelně	b) občas	c) málo nebo nečte vůbec
VERŠE	20	6	3
ZPRÁVY	27	2	0
PORADNA	28	1	0
ZDRAVÍ	26	3	0
ŘÁDKY PRO SENIORY	17	11	1
ZÁLIBY (HOBBY)	22	6	1
Pověsti z našich krajů	22	6	1
Z literární činnosti hluchoslepých Lormáků	27	2	0

Mé nejoblíbenější rubriky – pořadí:

- 1) PORADNA (nyní právnická) – uvedlo 10 čtenářů
- 2) Z literární činnosti hluchoslepých Lormáků – uvedlo 9 čtenářů
- 3 – 4) ZPRÁVY a ZDRAVÍ – uvedlo po 6 čtenářích